
Univerzita Palackého
v Olomouci

Aplikace evropské Úmluvy o ochraně lidských práv ve válečném konfliktu

Jan Kratochvíl

Rusko a Úmluva

- 16. 3. 2022 Rusko vyloučeno z Rady Evropy
- Čl. 58 Úmluvy:

1. Vysoká smluvní strana může vypovědět tuto Úmluvu až po uplynutí pěti let od data, kdy se stala její stranou a po šesti měsících od zaslání sdělení generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, který o tom informuje ostatní Vysoké smluvní strany.

2. Tato výpověď nemůže zprostit Vysokou smluvní stranu závazků z této Úmluvy pokud jde o jakékoli jednání, které by mohlo znamenat porušení těchto závazků a mohlo být způsobeno touto smluvní stranou před datem, k němuž výpověď nabývá účinnosti.

3. Každá Vysoká smluvní strana, která přestane být členem Rady Evropy, přestane být stranou této Úmluvy za stejných podmínek.

- Rusko přestává být smluvní stranou dne 16. 9. 2022

Čl. 1 Úmluvy

Vysoké smluvní strany přiznávají každému, kdo podléhá jejich jurisdikci, práva a svobody uvedené v Hlavě I této Úmluvy.

- Jurisdikce v čl. 1 je autonomní výraz
  - Moc či kontrola nad územím a jednotlivcem
  - Otázka legality této moci je irelevantní
    - NE „moc státu regulovat osoby, majetek a události“ (působnost)
- Jurisdikce je kritérium, které musí být splněno, aby závazky z Úmluvy se aplikovaly
- Judikatura ESLP se vyvíjí
- V době ozbrojeného konfliktu se zpravidla aplikuje čl. 2, 3 a 5

Univerzita Palackého
v Olomouci

Bankovic, 12.12. 2001, č. 52207/99

- Jurisdikce není jako jurisdikce
- *espace juridique* smluvních států
- Jurisdikce „cause and effect“ odmítnuta

Post *Bankovic* případy

- Issa v Turecko, č. [31821/96](#), Pad v Turecko, č. 60167/00
  - Účinná kontrola nad oběťmi
- Al-Skeini a další v. UK, č. [55721/07](#)
  - Británie vykonávala veřejnou moc v Iráku
- Jaloud v Nizozemsko, č. 47708/08
  - Jurisdikce nad osobami procházejícími checkpointem
- Hassan v UK, č. 29750/09
  - osoby v detenci - jurisdikce

Jurisdikce = účinná faktická kontrola

- Nad územím (prostorový model)
- Nad osobou (osobní model)

Univerzita Palackého
v Olomouci

Ukrajina v. Rusko re Krym, 16. 12. 2020, č. 20958/14

- Od 18.3.2014 Rusko nezpochybnilo jurisdikci
- Účinná kontrola nad územím od 27. 2. 2014

Gruzie v. Rusko č. 2, 21. 1. 2021, č. 38263/08

- Válka v roce 2008
- Aktivní boje (8.-12.8.) a okupace (po 12. 8. – do 10.10.)
- **Okupace** – plná jurisdikce – kontrola nad územím
- **Aktivní boje** – „kontext chaosu“
  - NE: použití síly zasahující do práva na život (cause and effect juris.)
    - Je to věc humanitárního práva
    - Ale použití síly na blízko? (*Andreou v Turecko*, 45653/99; *Pad v Tur*)
  - ANO:
    - Procedurální aspekt čl. 2 – „zvláštní znaky“ případu
    - Ostatní porušení (čl. 3, 5), pokud osoby byly pod účinnou kontrolou

Další vývoj

- **Hanan v Německo, 4871/16**
  - Procedurální závazky (účinné vyšetřování) - jurisdikce,
    - Zvláštní znaky: Afganistán neschopen sám efektivně vyšetřit
  - ale závazek mírnější
- **Ukrajina v Rusko č.10 (11055/22)**
  - In the context of the present request and having regard to the current situation on the ground, the Court decides to indicate to the Government of the Russian Federation, under Rule 39, that the said evacuation routes should allow civilians to seek refuge in safer regions of Ukraine.
- **Ukrajina v Rusko (10691/21)**
  - Atentáty na disidenty v zahraničí?

Vyčerpání opravných prostředků

- Čl. 35/1:
  - *Soud se může věcí zabývat až po vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků podle všeobecně uznávaných pravidel mezinárodního práva a ve lhůtě čtyř měsíců ode dne, kdy bylo přijato konečné rozhodnutí.*

- Issa v Turecko, č. [31821/96](#)
  - Podle okolností jednotlivého případu
  - Realistický přístup k pravidlu – účinné v praxi
  - Opravné prostředky v Turecku nedostupné

- Pad v Turecko, č. [60167/00](#)
  - Nevyčerpání
    - opravné prostředky v Turecku pro ně nebyli nedostupné

Univerzita Palackého
v Olomouci

Mezinárodní pakt o občanský a politických právech

- Obecný komentář č. 36 o právu na život
  - § 63 – právo na život se vztahuje na jednání ozbrojených sil
- Vztah lidských práv a humanitárního práva
  - Právo na život vykládat v souladu s pravidly mezinárodního humanitárního práva